

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus II. De matrimonio, in quantum est contractus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

cretum CC. Trid. quo talia matrimonia irrita decernuntur. Et quamvis actio Sacramentalis, Sacra sit, non tamen ex eo talis est, quod fiat à Ministro consecrato (nam alias baptismus, à laico collatus Sacramentum non effert,) sed ex hoc, quod factio, quâ institutione Christi fit, Sacramentum, gratiæ sanctificantis practicè inductivum. Contrahentes autem peccare graviter, quando Sacramentum illud, conscientie culpæ gravis recipiunt, communis tenet: an autem in quantum sunt Ministri, seu illud conficiunt? variant Doctores. Non peccare graviter Ministrum, culpæ mortalis conscientiam, conficientem Sacramentum, nisi sit ad talem functionem specialiter consecratus, olim secutus sum, & nunc sentio, cum Thom. Sanchez. l. 2. hic D. 6. n. 4. Hinc quando Causus objicit, si contrahentes essent Ministri, duplex peccatum grave committerent, unum ministrando, alterum recipiendo Sacramentum; responderetur, id non procedere in dato casu; quia non ministrant ad hoc specialiter consecrati.

ARTICULUS II.

De matrimonio, in quantum est contractus.

363. Matrimonium sic acceptum, est contractus legitimus, quo contrahentes sibi mutuo constituunt jus suorum corporum ad usum conjugalem, seu proles generationem. Ex quo rectè sequitur, matrimonium celebrari posse, non tantum quâ Sacramentum, sed etiam quâ est contractus, absque consensu in copulam. Jus enim, & usus juris, distincta sunt; ergo & consensus in habendum, vel retinendum jus à consensu in usum juris; quod manifestum fit in Conjugibus, post consummatum matrimonium, Religionem validè professis, qui cum castitate solenniter professi, licet retinent jus mutuum suorum corporum ad usum conjugalem, quin per hoc consentiant in copulam. Ut porro contractus iste (qui humano modo, at inter homines celebratur) cum obligatione mutua, ritè fiat, sequitur. I. eum debere constare consensu mutuo cum repromissione, & acceptatione, signis externis per verba, vel

his æquivalentia, de præsentibus expressa, prout deduci potest ex his, quæ de Sponsalibus præmissa sunt. Quare non sufficit consensus merè internus; nec simulatus, & mendax ex dict. supr. sequitur. 2. eum debere esse inter personas jure habiles, nullo scilicet impedimento dirimente, constrictas, de quo in sequentibus titulis agendum erit. Potissimum, quod hic resolvendum venit, est, qualis esse debeat consensus, qui substantialiter pertinet ad valorem matrimonii.

§. I.

An valor matrimonii pendeat à consensu juxta consuetudinem Patrie?

De hoc agitur in c. de Franciar. b. t. 364. ubi quidam nobilem mulierem de Saxonia, lege Saxonum duxit in Uxorem; verum, quia non eisdem utuntur legibus Saxones, & Francigenæ, causatus est, quod eam non suâ, id est, Francorum lege, desponsaverat, vel acceperat, vel dotaverat: dimissaque illâ, aliam superduxit. Definivit super hoc sancta synodus, ut ille transgressor Evangelicæ legis subjiciatur poenitentiae, & à secunda conjugate separetur, ut ad priorem redire cogatur. Ex hoc textu sequitur, ad questionem propositam, dicendum negativè; cum expressè dicatur, à secunda conjugate separetur, & ad priorem redire cogatur, quam dimiserat, non obstante, quod eam non suâ lege desponsaverat. Quare not. I. semper; & apud omnes gentes, ad matrimonium celebrandum, quædam fuisse præscripta, ut substantialia; quædam verò solum ut accidentalia, nimirum pro solennitate, ut not. Gonzalez. in cit. c. 1. n. 18. quod etiam procedit de jure Canonico, ut videri potest in c. Aliter. 3. q. 5. de quo egimus supr. Hinc, licet solennitates legales non sint observandæ, ut actus substantialia; tamen servandæ sint; cum iustæ ac licitæ sint, ut pat. ex c. Raynutius, de Testam. ibi: jure Lambaro; & ideo, etiam S. Synodus Trid. Sess. 24. c. 1. de Reform. optat, ut, si quæ Provincia, aliis, ultra prædictas, laudabilibus consuetudinibus, & ceremoniis, hac in re, utantur, eas omnino retineant.

Not. 2.

365. Not. 2. Quando contrahentes sunt ex diversarum legum, vel consuetudinum Provinciis, in contractu, seu nuptiarum celebratione, habendam esse rationem loci, ubi matrimonium contrahitur, quando leges disponunt de rebus solum extrinsecè, ac non substantialiter requisitis in celebratione nuptiarum: si verò disponant de rebus, quæ exigunt executionem, post contractum matrimonium, idem regulariter dicendum veni- re, nisi contrahentes aliter convenerint. Et quamvis non liceat pacisci contra leges generales, L. *ius publicum. ff. de Pact.* & L. *Pacta, que, C. eod.* licet tamen contra beneficium legis, volentibus concessum. L. *Pacisci. ff. de Pactis*, & alibi; cum quis renuntiare possit beneficio legis, in sui favorem introducto. L. *penult. C. de Pact.* & L. *si Judex. ff. de Minor.* Ex hoc habetur, cur matrimonium Franci cum muliere Saxone, juxta leges Saxonie, non Francie, celebratum, validum, atque iustum pronuntiatum sit? *Validum*, quia intervenit mutuus consensus, quo solo matrimonium substantialiter constat juxta c. *Cum apud. 23. b. t. ibi: cum sufficiat ad matrimonium solus consensus eorum, de quarum, quorumque conjunctionibus agitur*; & c. *sufficiat 27.* ubi Nicolaus Papa ad consulta Bulgarorum respondens, ait: *sufficiat secundum leges solus eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur; qui consensus, si in nuptiis solus forte defecerit, cetera omnia, etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur.* Cum ergo inter istos consensus intercesserit, qui solus matrimonium facit, patet hos conjuges fuisse. *Iustum* verò seu legitimum, quia celebratum est juxta leges loci, in quo situm est.

366. Dices: matrimonium, in dato casu celebratum à Francigena contra consuetudinem, vel leges suæ patriæ, propterea fuisse approbatum, quòd nihil omiserit eorum, quæ consuetudo Franciæ substantialiter exigebat ad contractum nuptiarum; ex hoc autem non probari per cit. c. *de Francia*, & casum in eo contentum, quòd valor matrimonii non pendeat à consensu juxta consuetudinem, vel legem patriæ, quando consuetudo est legitime præscripta pro certis solennitatibus; cum per talem consuetudinem induci valeant

impedimenta etiam dirimentia matrimonium, ut constat ex c. *super eo, de Cognat. spir. c. Cum olim, de Cleric. conjugat. c. Quod dilecto, de Consang.*

Resp. nos aliud non velle in data su- 367. perius responsione, quàm valorem matrimonii non pendere à consensu, secundum consuetudinem Patriæ, quæ ibidem, ubi celebratur, viget, quoad certas solennitates matrimonio non substantiales, cuiusmodi sunt, dotis constitutio, &c. Cæterum, an consuetudo, vel lex aliqua Principum Laicorum, inducere, aut statuere possit quædam impedimenta matrimonium, vel impedientia, vel etiam dirimentia? inter AA. non convenit, ut videri potest apud Gonzalez in c. *1. de sponsal. n. 22.* de quo agemus infra *quæst. ult. p. 1.* Porro nullam in hoc casu (de quo agitur in c. *de Francia*) fuisse legitimam in Francia consuetudinem, vi cuius invalidè contraxisset Francus, non observatâ Franciæ consuetudine in ritu nuptiarum, ex consequenti patet, quòd matrimonium ejus validum agnatum fuerit, ut dictum est.

Si dicas: in præsentī casu Uxor non 368. fuit dotata, juxta leges Franciæ; ergo in præsentī casu nullum fuit matrimonium; ergo licet nobilis ille Francus aliam duxit; pat. conseq. Nam si matrimonium celebretur non dotata à prius muliere, juxta leges, non matrimonium, sed adulterium, seu fornicatio est, ut ait Evaristus Papa in c. *Aliter 30. q. 5.* & ideo etiam in c. *nullum 30. q. 5.* dicitur: *nullum sine dote fiat matrimonium.* Propter quæ non immeritò aliqui existimârunt, ad substantiam, essentiamque matrimonii, dotem desiderari.

Ante respons. notand. leges, & statu- 369. ta laicorum directè disponentia circa substantiam matrimonii inter fideles, inhibendo, vel impediendo, ubi Ecclesia non improbat, nec impedit, non valere; quia sic directè disponent de materia spectante ad Ecclesiam, qualis est substantia matrimonii fidelium, à Christo ad rationem Sacramenti elevata. Sic Barbosa in c. *1. de spons. n. 5.* & constabit amplius infra: dixi directè. Nam, an indirectè possint, inhabilitando aliquem ad validè contrahendum? v. g. sine consensu magistratus, vel cum certæ nationis persona,

ut extra Provinciam? non omnes conveniunt. Aliqui hoc concedunt consuetudini legitime præscriptæ à Laicis, & Clericis simul, si matrimonium (eà non observatà) cum scandalo fieret; ita Salas de legibus D. 19. q. 97. tr. 14. sect. 10. Alii hoc tribuunt soli consuetudini Laicorum legitime præscriptæ; ita Sanchez. l. 7. bic D. 4. n. 10. Alii autem omnino negant, hanc vim, omni consuetudini Laicorum; sic Innoc. in c. super eo, de Cognat. spirit. & alii: sed v. q. ult. p. 1. Idem posse Principem Laicum per leges suas, affirmant alii, alii negant, de quo agemus infra. Id porro ab Ecclesia, summoque Pontifice fieri posse, certum est, ut const. de impedimento Raptus, & clandestinitatis: quibus positus.

370. Resp. Constitutionem dotis non esse de substantia matrimonii. Et ideo gloss. in cit. c. nullum, apud Barbosam *ibid.* n. 1. ait: constitutionem dotis esse consilium, atque adeo sine dote posse matrimonium celebrari, dicitur L. ult. C. de Repudiis; quod etiam procedit de jure Canonico, ut habetur in c. per vestras. 7. de Donat. inter Vir: ubi Innoc. 3. dicit: *Vir*, post cautionem, dandam esse dotem, ne occasione detente dotis separati conjuges adulterentur.

Neque hoc probat c. Aliter. Plura enim inibi enumerat Evaristus, quorum defectu dicit matrimonium initum, *con-tubernium potius &c.* hoc enim non propterea dicit, quod in re matrimonium non esset, sed quod non esset *solemne*, & distinctum à concubinato, non vitioso (qualis est concubitus liber cum muliere, nec solenniter, nec minus solenniter ducta in Uxorem) sed olim permisso nimirum cum muliere, verè, sed minus solenniter ducta in Uxorem, ut exposuimus q. 1. p. 1.

§. 2.

An consensus contrahentium debeat simul existere?

371. Resp. ad matrimonium, nec quæ contractus, nec quæ Sacramentum est, requiri substantialiter Physicam, & realem coexistentiam mutui consensus contrahentium, sed sufficere solum moralem.

Ratio est, quia utrumque celebrari potest inter absentes per epistolam, Procuratorem &c. ex dict. Deinde Sacramentum stat, esto non omnes ejus partes existant actu & realiter, sed tantum moraliter, ut patet in Sacramento poenitentia, ubi Sacramentum fit postà absolutione, perseverante solum habitualiter actibus poenitentis. Ita Communis.

Dices 1. cum Panormit. in c. dilectus, 372. de sponsal. uterque consensus complet contractum, & est causa traditionis, & acceptationis; ergo uterque simul debet existere. Deinde, de utriusque consensu constare debet Parocho, & Testibus, saltem ubi per Tridentinum non valent matrimonia clandestina; sed nisi uterque sit simul, hoc fieri non potest. Nam licet consensus per epistolam, vel Procuratorem præstetur, tamen, si interim à Principali fuisset revocatus, talis consensus non valeret, ut constat ex c. fin. de Procur. in 6. ibi: *sanè, si Procurator, antequam contraxerit, fuerit revocatus, contractum postmodum matrimonium ab eodem (licet tam ipse, quam ea, cum qua contraxit, poenitus ignoraret) nullius momenti existit; cum consensus defuerit, sine quo firmitatem habere nequit.*

Resp. ut consensus compleat contractum, sufficere illius existentiam habitua-lem; sic, qui hodie donat Petro, & per epistolam eidem intimat donationem, donatio completur, quoad vim obligandi, & rationem contractus gratuito solum post epistolam, & donationem acceptatam, animo donandi in donante solum habitualiter perseverante, ut const. ex multis aliis; & ex ipso textu ex c. fin. Nam si consensus non fuisset revocatus, matrimonium valeret; & tamen solum moraliter tunc extitisset. Cæterum consensus contrahentium nec traditionem nec acceptationem causat Physicè, sed solum moraliter, idque ad summum. Nam traditio, & acceptatio re ipsa fit per ipsum consensum mutuum, quo quolibet alteri promittenti repromittit, ut dictum est supra; ergo nec isto titulo requiritur, utrumque simul existere realiter, & actu; sed sufficit, unum esse habitualiter, quando alter acceptat promissionem sibi factam, & repromittit.

Ad

174. Ad alterum Resp. ad Sacramentum matrimonii sufficere, quod consensus intertus habitualiter perseveret, & de illius externa manifestatione Parocho, & Testibus constet, licet non constet eis *veritas* signorum: sic etiam absolventi constare debet dolorosa confessio penitentis, & tamen ad Sacramentum penitentiae sufficit, quod illa interna animi dispositio penitentis habitualiter perseveret, ac de illius externa manifestatione sacerdoti constet, licet non constet ei veritas signorum. Unde sicut his ritè positis verè fit Sacramentum penitentiae; sic ibi fit verè Sacramentum matrimonii, etiam juxta Tridentinum.

175. Neque dicas: quando actu existit totum, debent actu existere omnes ejus partes; sed utriusque consensus est pars matrimonii, & hoc actu existit, quando contrahentium consensus per verba de presenti exprimitur coram Parocho, & Testibus; ergo tunc utriusque consensus debet actu existere. Hoc argum. habet innumeras fallentias tam in Philosophia, quam Theologia, imò & in moralibus, ut patet consideranti. Quare dico, id procedere de illa existentia partium, quam exigit totum actu existens, secundum quod est actu; non autem de alia. Cum ergo non omne totum, dum ipsum existit actu, sit totum Physicum, secundum omnia inclusa in illo existens actu Physicè, & realiter, ut patet in pluribus contractibus, & Sacramentis, aliisque concretis physico-moralibus, sufficere ejus partes existere taliter, prout totum ex eis constatur exigit, nimirum moraliter, habitualiter, vel etiam physicè, nec semper de presenti, sed secundum quod in toto importantur, ac existere ab eodem exiguntur; quod aliundè in casu nostro habetur per consensum præteritum, non retractatum. Difficultas est, quando tempore inter se distare possint consensus contrahentium, ut adhuc retineant moralem simultatem? in hac quaestione judico, cum matrimonium, etiam in quantum est Sacramentum, de materiali explicet contractum civilem, sufficere illam simultatem moralem in hoc casu, quæ sufficit, ut sit contractus civilis per consensum duorum, qui non eodem simul tempore, sed per intervallum, & suc-

Tom. IV.

cessivè in idem consenserunt, consensu prioris, dum consentit alter, adhuc habitualiter perseverante, seu physicè præterito, & non retractato, vel expressè, vel tacitè.

§. 3.

Qualiter consensus contrahentium exprimendus sit?

Consensum internum exterius manifestandum esse in contractu matrimonii ex dict. const. Et ratio est, quia *intentio mente retentâ nihil operatur in humanis contractibus, L. Non omnis. 15. ff. de rebus credit*; quod confirmatur ex eo etiam, quia matrimonium fidelium est Sacramentum, hoc est, *signum sensibile gratiæ sanctificantis*, ut dictum est supra ex Trid. *sess. 24. de reform. c. 1.* & continet mutuum consensum ab utroque acceptatum, quod non stat sine promissionis internæ externâ manifestatione; loquimur autem de matrimonio purè, non sub conditione contracto; nam de hoc dicemus in *tit. 5. de condit. appost.* Hinc quando in *c. Cum locum 14. de sponsal.* dicitur matrimonium *solo consensu* contrahi, intelligitur de *consensu* (prout opponitur *coactio*) nimirum *libero*, non autem, prout opponitur *expresso* quasi diceret, sufficere consensum *merè internum*: tum quia ibi non de hoc, sed de consensus libertate agitur; tum quia satis alibi declaratum est, consensum esse externè manifestandum. Et sic etiam exponendi sunt alii textus, quibus probari posse videtur, non requiri consensus manifestationem. Sic quando in *c. fin. de sponsa duorum* dicitur, *solo consensu* matrimonium contrahi, solum excludit copula, tanquam non pertinens ad substantiam matrimonii; non autem consensus expressio.

Difficultas est, *an expressio consensus per verba propriè dicta* in contractu matrimonii sit de necessitate mediæ, vel saltem, de necessitate præcepti, in his, qui loqui possunt? utrumque affirmant aliqui apud Sanchez. *l. 2. hic D. 31. n. 2.* sed contrarium probabilius est, cum id nec exigat ratio contractus (hic enim stat consensu præterito per quæcumque signa sufficienter ejus expressiva) nec ratio Sacramenti, cum muti fideles, solis nutibus validè

N

contra-

contrahant. Et ideo rectè resolvit de Luca Libr. 14. p. 2. de Matrim. discurs. 2. n. 14. receptum esse, ut consensus mulieris etiam nutu, & signis explicari possit, quamvis contrahens loqui valeret; quoniam sæpius modestæ puellæ non audent loqui.

378. Dices: Ecclesia instituere potuit, consensus expressionem per verba propriè dicta, tanquam formam substantialem; sed sic instituit; ergo expressio consensus per verba propriè dicta, est de forma substantiali, consequenter necessitate medii. Min. const. ex C. Tue 25. de spons. ibi: *sed necessaria sunt quoad Ecclesiam verba*, id est, ex institutione Ecclesiæ. Sed Resp. ex dictis, nec in his, qui loqui valent, verba propriè dicta, esse de necessitate medii. Pro non valentibus loqui, verba non requiri substantialiter, definitum est, in c. Tue cit. de valentibus loqui, constat ex pluribus locis. Nam. 1. si Pater locò Filia suæ præsentis, nec contradicentis, contraxit, de jure antiquo valebat matrimonium C. Unico, de despons. impub. in 6. similiter, si Sponsus post Sponsalia de futuro carnaliter eognovit, Sponsam, eodem jure factum est matrimonium, etiam quantum est ad Ecclesiam pro foro externo. c. Veniens, c. is, qui; c. per tuos: c. illud, de sponsal. & tamen hæc omnia fieri poterant sine verbis propriè dictis. Nec obstant ea verba: *quantum ad Ecclesiam*; hoc enim solum exigitur, ut Ecclesiæ constet de consensu contrahentium, qui securius, quando fieri potest, verbis, quam nutibus exprimitur.

379. Nec urget, quod CC. Florent. dicat (loquens de Sacramento matrimonii; postquam dixit, *in omnibus Sacramentis, res esse materiam; verba, formam*) addiderit, quod matrimonii causa efficiens sit consensus, *regulariter per verba de præsentis expressus*, quasi tacitè innueret, non semper requiri verba (in his scilicet, qui non possunt) *regulariter* tamen, nempe in illis, qui loqui possunt. Nam ly *regulariter* malè applicatur in objectione illis, qui loqui valent, quasi denotet, necessitate medii sic ab illis fieri debere; cum potius denotet, sic fieri *communiter*, quia propè ordinariè contingit, celebrari matrimonia per consensum, verbis voce prolatis, manifestari; quamvis in ali-

quibus casibus fallat, ut notat Pereyra cit. ad V. *Regulariter*. l. 1. Elucid. 5. n. 83. Et ideo sufficit per Trident. Sess. 24. hic de Reform. c. 1. quod Parochus contrahentium consensum *intellexerit*, id quod verum est, licet solum annuerint, ejus interrogationi. Ad rationem in object. positam constat ex n. priori. Quare nec necessitate præcepti, verba propriè dicta, requiri ad matrimonium substantialiter ex eo constat, quòd nullum exter præceptum ad id etiam leviter obligans de jure communi. Quibus porò verbis, aut factis sufficienter exprimatur de præsentis, colligi generaliter potest ex jam dictis. Nam juxta diversas regiones, & gentes, diversa signa sunt,

S. 4.

Quam deliberationem exigit consensus matrimonii.

Pro resolutione supp. 1. *deliberare* 380. idem esse, ac *perpendere*, & *definire*, quod proprium est intellectus. Hinc idem, actus voluntatis dicitur *liber*, & *deliberatus*; & quidem *liber*, à voluntate; *deliberatus*, ab intellectu pendente agendorum, vel omittendorum convenientiam, vel disconvenientiam, ac definiende actionem, vel omissionem, juxta meritum vel demeritum agendorum, vel omittendorum, ut notat Pereyra in Elucidario l. 1. Elucid. 3. Sess. 1. n. 44. supponend. 2. tres motus in voluntate nostra considerari posse: *Unum*, qui prævertit omnem usum rationis, & subitò consequitur, vel solum sensum corporis, aut imaginationem; *alterum*, qui quidem, prævertit *plenam* rationis consultationem, aliquem tamen rationis usum subsequitur: *tertium* demum, qui consequitur ad plenum seu perfectum rationis usum. Motus primæ classis, qui nimirum ante omnem rationis usum, solo sensu, vel imaginatione duce, consequuntur, rectè vocantur motus *primo primi*; secundæ classis (qui scilicet aliquem, sed imperfectum rationis usum sequuntur) dicuntur *secundo primi*: qui verò ad perfectum rationis usum, simpliciter deliberati; ita Pereyra cit. f. 4. 61. & Azor. p. 1. l. 4. c. 5. q. 3.

Sup-

381. Suppon. 3. motus primò primos nec deliberatos, nec imputabiles esse; quia nec deliberatum, nec voluntarium, adeoque nec imputabile esse potest, quod prævertit omnem rationis usum; cum sine hoc non stet libertas in voluntate creata, quæ, ut rectè observat Izquierdo, de DEO Uno D. 35. q. 1. n. 31. nihil efficaciter, ac liberè prosequitur, aut positivè fugit, nisi persuasa esse sibi, vel non esse conveniens.

382. Supp. 4. motus secundo primos non habere sufficientem deliberationem ad peccatum grave (non quidem ex levitate materia) sed ex imperfecta rationis advertentia, & inquisitione; sic Azor cit. Pereyra cit. n. 6. & communis. Nam cum peccato mortali dissolutio divinæ amicitia, ac æterna poena debeatur, non est par credere, tantæ jacturæ, ac supplicio etiam æterno, hominem, absque perfecta, & plena consideratione, poenalter obnoxium fieri, sine plena consideratione causæ tantorum malorum, demeritorie apud DEUM, bonum summum, in tanta naturæ humanæ fragilitate, & tot sensibilium illicio propè continuo; ita P. Henricus Herdineck in Tract. M. S. de Legib. q. 3. a. 1. Vir æquè timoratus, ac doctus, præsertim in moralibus; his præmissis.

383. Resp. quòd promissio, sufficiens ad Sponsalia non solum de præfenti, sed etiam de futuro, exigat deliberationem plenam, & perfectam. Cum enim, etiam Sponsalia de futuro, saltè regulariter (ut docet communior sententia) graviter obligent, eam deliberationem exigit voluntarium promissionis Sponsalium constitutum inesse promissionis deliberatæ, quam exigit voluntarium graviter obligans; sed hoc exigit voluntarium plenè deliberatum ex priori numero; ergo & illud. Maj. probatur: Quia Legislator, nec in levi materia, prudenter, validèque constitueret aliis legem publicam (quæ vellet illos obligari) ex voluntario cum semiplena solum advertentia, & imperfecta consideratione finis, qui ab eo, in constitutione talis legis, jure quærendus est, sic enim foret parùm rationabilis, cum talis constitutio privet subditos libertate suâ naturali, quæ est magnum, & proprium hominis bonum. Qui autem

Tom. IV.

etiam in levi materia sibi voluntariè imponit obligationem, est instar Legislatoris sibi condentis legem privatam; ergo nec hic prudenter, & validè constituit sibi legem privatam, quæ vellet, se obligari, ex voluntario cum semiplena solum advertentia, & imperfecta consideratione finis, qui etiam in ejusmodi legis privatæ constitutione quærendus est; aliàs enim, æquè irrationabile foret hoc, atque illud. Ex hoc deducitur ad inducendam obligationem voluntariam (quam quis sibi liberè imponit etiam in materia levi) requiri motum voluntatis, seu promissionem ex deliberatione plena; nec sufficere voluntarium imperfectum, seu semiplenum ex deliberationis imperfectione. Sic Haunoldus tom. 3. de Jure, & Just. Tract. 9. c. 1. n. 9. Ratio constat ex num. præced.

Dices. Ad contrahenda Sponsalia, de 384. jure sufficit in contrahentibus septennium, ut const. ex c. Litteras 4. de spons. impub. ibi: si, postquam puella septimum annum complevit, prædictus Vir matrem ejus puellæ, quam sibi prius desponsavit, cum Sponsalia ex tunc placere consueverint, inter eos, Virum scilicet, & Matrem puellæ, sententiam divortii non diffemas promulgare. & C. accessit. 5. ibi: quia desponsationes & matrimonia ante septem annos fieri non possunt, si consensus postea non accedit: C. ad dissolvendum; de spons. impub. at in illa ætate non est deliberatio plena, & perfecta; ergo sufficit voluntarium imperfectum. 2. ad violandam obligationem sufficit advertentia semiplena; ergo etiam ad inducendam. Deinde ad votendum sufficit tale voluntarium, ut constat ex c. sunt, qui opes. 17. q. 4. & C. Venientis, de Voto, ubi Pontifex votum nimia facilitate in ætate tenera conceptum, non pronuntiat nullum, sed solum commutat; ergo.

Resp. Cum dist. majorem: sufficit 385. septennium, quantum est ad Sponsalia præsumpta, C. in re, vera, & valida semper etiam in fore poli. N. universaliter maj. Probatio I. ex c. Litteras nihil juvat; nam ex c. litteras, nihil evincitur; ibi enim solum dicitur, non nasci impedimentum publicæ honestatis ex Sponsalibus contractis cum minore septennio, quia prius non præsumitur adesse judicii maturitas ad obli-

N 2

obli-

obligandum se graviter per Sponsalia. Secunda ex c. *accessit*; similiter solum probat matrimonia, & desponsationes ante septennium fieri non posse. Idem habetur in c. *ad dissolvendum*. Ex his autem aliud non colligitur, quam Sponsalia contrahi non posse ante septimum ætatis annum, idque propter immaturum adhuc iudicium in ea ætate; non autem in re, & foro poli valere Sponsalia, completo septennio, si adhuc abesset maturitas iudicii ad se obligandum necessaria; quamvis jure tunc adesse præsumatur, & Sponsalia in hac ætate inita, quoad effectus juris pro validis haberentur in foro fori. Quare negandum est, Sponsalia contracta post septennium, etiam in foro externo valitura, si constaret esse concepta ex deliberatione solum imperfecta.

386. Paritas à transgressione ad impositionem obligationis, & legis, non tenet. Nam ad illam sufficit, rem prohibitam vel omissionem rei præceptæ nobis esse voluntariam aliquo modo, etiam imperfectè; sic enim operans jam aliqua ratione per suam libertatem declinat à recto: hoc autem non sufficit, ut prudens Legislator condat legem obligantem, & subditis restringentem nativam omnibus libertatem, nisi prius benè perpendat, an conducat, vel potius oblit communi bono, quod directè respicit potestas legislativa. Dixi: ad transgressionem legis *sufficere advertentiam semiplenam*; quod intellige de transgressione solum *venialiter* culpabili; non verò *mortaliter*, ut notavi. n. 382. sed nec ex c. *qui opes*, probatur, ad votendum sufficere advertentiam solum imperfectam. Nam ibi aliud non dicitur, quam quòd illis hominibus, qui suas opes ex quodam mentis impulsu, non iudicio perpetuo (nimirum firmo, & stabili) obtulerunt Ecclesiæ, ac subinde rursus repetere volebant, *talis donatio non fuerit fructuosa*; ex quo potius sequitur contrarium; si enim ille mentis impulsus absque iudicio discretionis conceptus non fuit illis fructuosus, ut ait textus; multò minus erit fructuosus votenti ex ejusmodi mentis impulsu non discreto. Nec juvat postremum ex cit. c. *Venientis*. Nam Pontifex votum nimia facilitate conceptum in ætate tenera non commutavit propterea,

quòd judicaverit, non obstante illa facilitate, votum verè emissum esse; sed solum; ut supplicentem dubitationi eriperet, si fortè vel tunc, quando promissionem concepit, cum sufficienti discretionem operatus esset; vel postea ratificasset. Accedit, quòd Pontifex votum ultramarinum in ætate tenera, *facilitate potius, quam ex arbitrio* discretionis emissum, declaraverit *obligatorium*, non quòd tunc sufficiens iudicium adfuerit ad valorem; sed, ut notat Gloss. in c. 2. de *Voto*, V. *in puerili*, quia vel erat doli capax, alioquin compensatio (ut toto vitæ tempore provideret eleemosynis uni pauperi) non erat illi imponenda; vel forsitan in majori ætate ratum habuit.

Dicendum igitur. 1. ad valorem Sponsalium de futuro, etiam si obligarent, solum sub culpa levi, non sufficere promissionem susceptam ex deliberatione solum imperfecta; adeoque requiri promissionem plenè deliberatam; sic Gobat in *Theolog. experiment. tract. 10. n. 3.* requirens ad votum animum *plenè deliberatum*, quod sit cum tanta advertentia iudicii, quanta requiritur ad peccandum mortaliter; imò ut apud eundem docet Bonac. de *matr. q. 1. p. 4.* quandoque etiam majori, cum sit res, quæ involvit non tantum præsentia, sed etiam futura, sæpè non satis nota. Ratio autem est ex dictis à n. 383.

Dicendum. 2. nec sufficere illam deliberationem, quæ sufficit ad meritum, vel demeritum, ut vult Castropal. D. 1. de *spons. p. 2. n. 4.* Nam demeritum haberi potest etiam per peccatum leve, ad quod sufficit advertentia etiam imperfecta; hoc autem non sufficit ad imponendam sibi legem privatam, seu obligationem, etiam in materia levi ex n. 386. ex quo à fortiori sequitur, ad Sponsalia de præsentia, seu matrimonium requiri consensum plenè deliberatum; cum per eum contractantes imponant sibi legem perpetui statùs, graviter obligantem; ita Communis: quamvis in dubio, an adfuerit sufficiens deliberatio? præsumatur adfuisse, ut docet Panorm. in c. *dudum. 8. de convers. Conjugat.* quia est naturalis qualitas hominis, usum rationis expeditum habentis.